

ÍZELÍTŐ

Emléklapok

Paródiák

Lázár Ervin első Kossuth-díja

A tolnai kék szőlőhegyek alján

Paks történeti emlékei

Bölcsődal

Paksi költők versei

Régiók Összművészeti
Fesztiválja Paks 2002.

100 ÉVE SZÜLETETT ILLYÉS GYULA

MAGYAR CSILLAG

SZERKESZTI:
ILLYÉS GYULA
TÁRSSZERKESZTŐ: SCHÖPFLIN ALADÁR

II. LVF. 9. SZÁM.

1942. SZEPTEMBER 1.

*: Nemzeti gyász	125
HALÁSZ GÁBOR: Evforduló	126
KODOLÁNYI JÁNOS: Nyúféának meg Jajgató (Novella)	127
MÁRAI SÁNDOR: Ejesaka (Novella)	136
JUHÁSZ GYULA: Az Ótortamentumból (Kiadatlan kézirat)	139
NAGY ISTVÁN: Vallat az ifjúság	141
WEÖRES SÁNDOR: Vers	146
CS. SZABÓ LÁSZLÓ: Az éretit Dickens	147
KOMJÁTHY ALADÁR: Két vers	158
ILLES ENDRE: A professor (Novella)	159
NAGY ZOLTÁN: Versek	164
PETROVICS ELEK: Egy kimúlt képtár emlékezete	167
PÁKOZDY FERENC: Vers	172
ILLYÉS GYULA: A tolnai kék szőlőhegyek alján	173
CYARFAS MIKLÓS: Vers	177

MÉRTEK:

GENTHON ISTVÁN: Eszkias mester farcai	178
---	-----

FIGYELŐ:

MAKAY GUSZTÁV: Ödvösleg, szabadság! Erdélyi fiatal költők versantológiája (182)
— VAJDA ENDRE: Devecseri Gábor: Al-állatkereskedő (183) — GÖNCZY GÁBOR:
Barátos Endre: Érés közben (184) — SÓTER ISTVÁN: Bisztray Gyula: Színházi esték
(184) — TOLNAI GÁBOR: Dercényi Dező: Nagy Lajos kora (185) — KOSZTO-
LÁNYI ADÁM: Barát Endre: Az utolsó akkord (186) — GENTHON ISTVÁN: Alfredo
Casella: A korsó titkai (187)

ELŐFIZETÉSI ÁR
NEGYED ÉVRE 6 P

E SZÁM ÁRA
2 PENGÓ

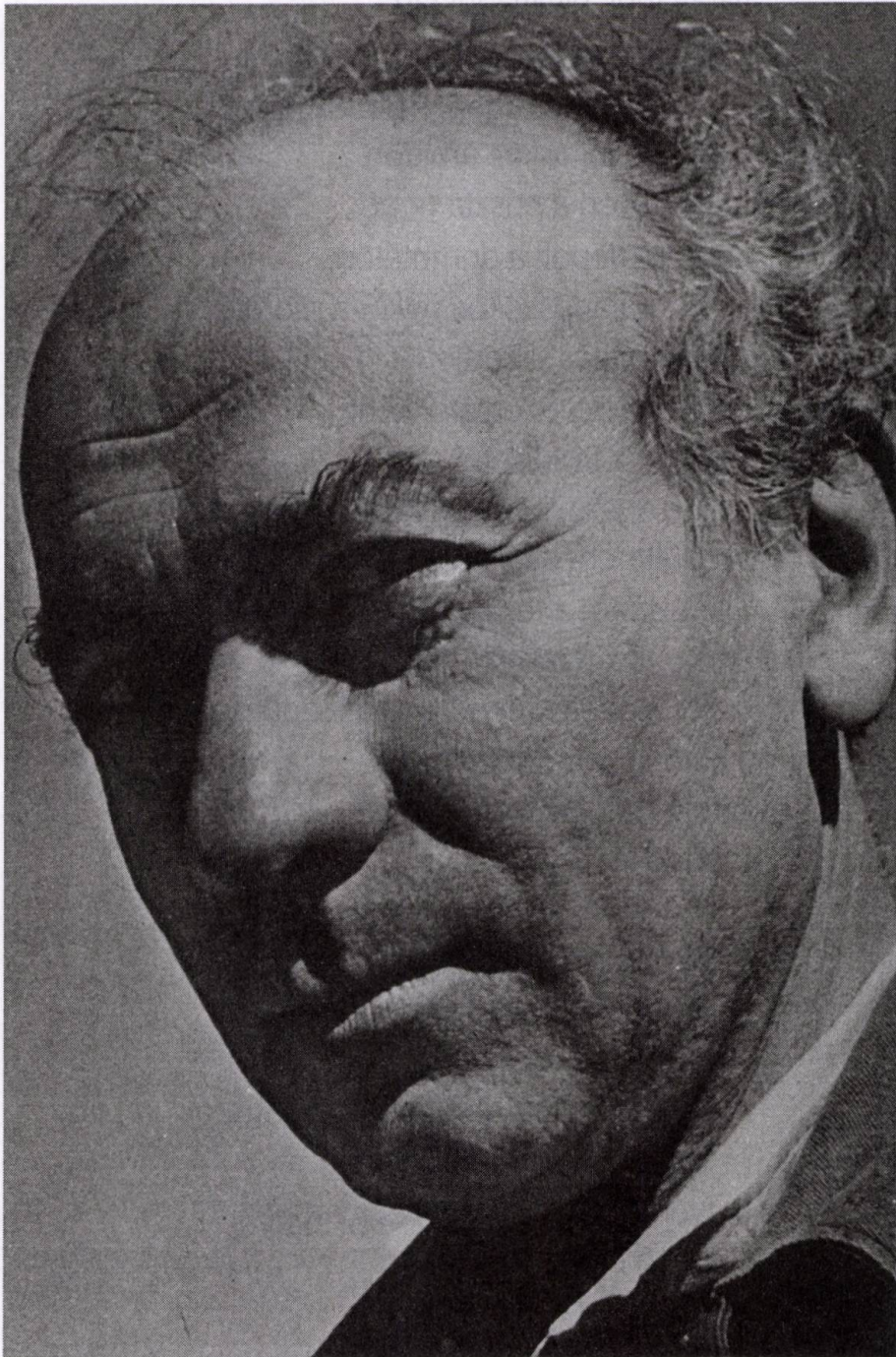

Emléklapok

Száz éve, 1902. november 2-án született Felsőrácegrespusztán

Illyés Gyula

író, költő, műfordító, szerkesztő

Illyés Gyula

Egy sápadt nő egy kis szobában...

Nem volt riadalom a pusztán,
amikor megszülettem én
váratlanul, hívatlanul tán
halottak estelén,

novemberben, halottak napján,
gyertyagyújtáskor, amidőn
fejfák tövén a puszta népe
kűnn térdpelt a dombtetőn,
harangszókor, mikor a szomszéd
falvak magas sírkertjei
hirtelen testvér-örtüzekként
elkezdtek fényleni.

A völgyben egy kis házban akkor
szédült nehéz kínra anyánk.
elképzelem a téli tájat
és azt az éjszakát:

egy sápadt nő egy kis szobában
s körül a komor hegytetők
ormán villogó koronákként
lobogó temetők.

Körül a halál diadalma,
gyertyás, kísértő ünnepély
és lent egy váratlan sikoltás
a párás völgy ölén.

Fönt sírás, tompa jaj, harangszó
és lentről a völgy, mint meleg
tenyér fölnyújt vigaszul egy csöpp
sikongó életet.

Kányádi Sándor

Krónikás ének
Illyés Gyulának - odaátra

és már a szekértábor is
remény sincs fölmentő seregre
a föld is ég
futja-e még
csonkán-bonkán elkeseredve
egy utolsó lesz-ami-leszre
csak hős ne légy
mert ebben
a hőstetlen
korban hősnek lenni nem érdemes
és nem szabad
de meg se add magad

van aki már
kötélre vár
csüggedni is erőtlenné
ég már a szekértábor is
Istenem hová vetődtem
van aki sír
van aki szül
van aki hallgat
van aki jajgat

a zsoldosok az elmaradt
hópénzért kiabálnak
a tiszteik
az átállás esélyeit
latolgatják suttymban
szorosra húzzák a hevedert
s a tönkrevert
védők közt kilovagolnak
van aki sír
van aki hallgat
akik elmentek közülünk
nem voltak közülünk valók
mert ha közülünk valók lettek volna
nem mentek volna el
szétosztjuk az úr testét
utolsó kenyereinket
mindenkül hallgat

ég már a szekértábor is
ég már a szekértábor is
a föld is ég
füstje a kék
egekben tova ködlik
potomság
a többbit
megírja ha megírja más
zizegni kezd zizegni kezd
a hajdani
a majdani
kukoricás

Szarka József

Illyés Gyula
1902-1983

Láz-öböl
hangok csúcsai
madár rí át a testen
varázs-pálca
törött
Ön
alszik
én lefeszem

I
— K Ö L T Ő —
— H A L Á L —
Y
É
S

hű eb én
nem lehettem
a lábainál

..
én sejtnyi fény
kicsit most
hadd vibráljak
madár rí

Nap szilánkosul
követ betölt
a bánat

Bihari Sándor

Illyés

*"Ceruzám homokba rág a papíron;
élményeim gyalog, mentemben írom
nemzetem tenéked! Követl nyomon
az utókor s, errébb, két csendőr lovon."*

Hogy hallgat és milyen süket
az utókor! Kezdi lengetni magukat
a csendőrtollak; Horthy Miklós legszebb
katonái grasszálnak civilben, hazudoznak
és lopnak. Az ország elnyikhajosodik
rossz- és jellegtelen arcú politikusával.
Fejében villog a neved az ország fölött,
mint fészket és kicsinyelt féltő madár.
Mégis jelen vagy a hlányoddal, azzal,
hogy nagyon hiányzol! Nyomoznak utánad:
kívül a versen mit műveltél? Elárultad-e
a hazát? Vörös vagy-e? Nem tudják (vagy
éppen tudják?), hogy ott énekeltél,
ahol nyolcadik évszázada minden
valamirevaló magyar költő. A szellem
koordinátái lettek mára soraid:
hazatalálni, megmaradni ezen a földön
újra, mindig. Nevelni törekedtél
egy népet, a magyart; övni és segíteni,
a cselédlány szülötte tisztességével,
a "ne kenődjék rám idegen piszok"
szigorával. Ahogy engem neveltél
tudtodon kívül, hogy soha nem engedett el
a kezem és nem hagytam magam
elszakadni tőled. Ahogy most sem,
mikor döbbenet látom a levegő és
a lélek tudathasadását. És nem nyugszom;
hátra és előre az időben áldást
és boldogságot kérek porodra, mely
így lett teljesen egy Magyarországgal.

Utassy József

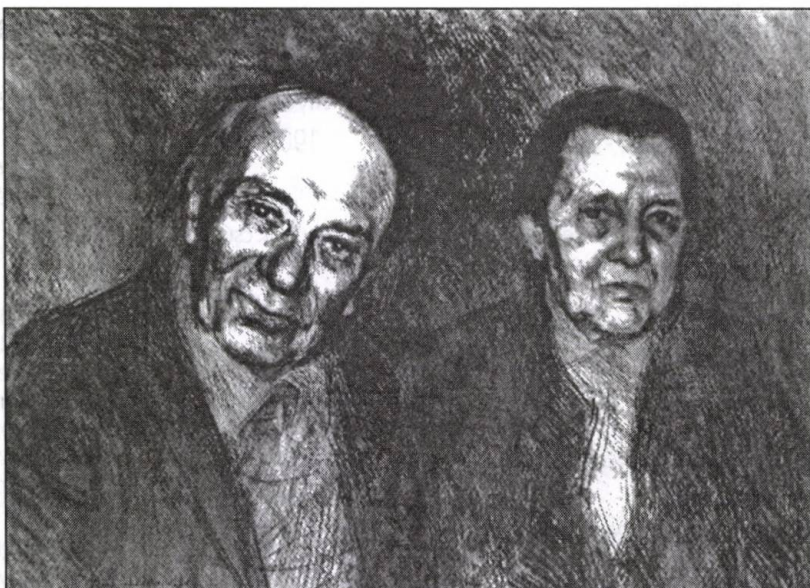
Csendélet
Illyés Gyulának

Egy kérdés gerincgörbülete,
mint szíved ágába akadt kampó.
Én magamhoz húztalak velem!
És mondom: minden válasz halandó,

csakis a Kérdés örök e Földön,
meg a csigolyák csendélete.
S fönnt rég nem arra vár a Göncöl,
hogy fényre fordítson az eke!

Ez a szívnagyobbodásos ország
félutak lihegője. Keselyük
koszorúzzák a horizontját.

Korai szonett-koporsómon
főlaranyának mégis a betűk:
száz évig élj, akár a sólyom!

Nagy Előd: Illyés Gyula és felesége

(Színes ceruzarajz, a PA Rt. Látogató Központ és Múzeum tulajdona)

PARÓDIÁK I.

Illyés Gyula

Nézem, látom, bámulom

Nézem, látom és egyre csak
bámulom,
fut a nyár az ozorai
dombokon.

Érett kalászt lenge szellő
lengeti,
kukorica csövet rejt a
tengeri.

Krumpliföldből újra nő a
burgonya.
Lőrincről a dinnye mért van
úgy oda?

A pipacsnak mért kell mindig
pirulni,
a nyuszinak a vadásztól úgy
izgulni?

Mért hangosabb hajnalban a
sok madár,
s szomorúbb az ember, hogyha
őszbe jár?

Illyés Gyula

Malom a Sédén

Kicsiny víz a Séd.
Csillagokat ringat.
Semmibe sodorja
tűnő álmainkat.

A vén malom duruzsol,
Szellők viszik hangját.
Ha eltűnik, és nem lesz,
az emlékek hajtják.

Lázár Ervin első Kossuth-díja

Ez év május 16-án, Mózes napján író-olvasó találkozóm volt Léka Géza, Szikra János, Utassy József költő társaimmal a Magyar Írószövetség klubjában. Verseinket Bitskey Tibor és Ószabó István olvasta fel.

Az estet követően jó szokás szerint a Deák étterembe mentünk. Az estünket jelenlétükkel megtisztelőik között volt Lázár Ervin is, aki a záróráig tartó hátralévő időben jószereivel csak édesanyámmal beszélgetett. Megtehették, hiszen édesanyám felső-, Ervin meg alsórácsegrespusztai, így jól ismerték egymást. Beszélgetésük során szóba került egy bizonyos nemzeti színű szalaggal masnizott kukoricacsutka, amit Ervin Rácsegrespusztán kapott, sejtése szerint Böndör Jani bácsitól. Mindez 1995 júniusában a Falunapok és Pálfáról elszármazottak találkozáján történt, még ha nem is egészen Ervin teóriája szerint.

Már újra paksi otthonunkban vagyunk s édesanyám hangot adott kételyeinek az Ervin által előadott "csutkás" történet hitelét illetően. Gyanakvása nem volt alaptalan. Olyannyira nem, hogy tollam megragadásához s a valóság leírásához kényszerített. Nos, hát hogyan is történt mindez a híres "Négyszögletű kerekdő" közepén?

Szüleimmal magam is részt vettem ezen az ünnepi találkozón. Megható pillanatok hulltak az arcokra a szempillák ereszeről, mikor rég nem látott barátok, iskolatársak üdvözölték egymást. Könnyfakasztó volt mikor nem ismerték föl egymást a régi cimborák, földiek, ekkor szomorúan fújt a szél, de annál vidámabban, amikor megérkezett Lázár Ervin feleségével, Vathy Zsuzsával a csihatos akácfa koszorúzta "főtérre". Sok ölelkezőre találtak Ervinék.

Írói berkekben köztudomású volt, hogy Lázár Ervin az írói Kossuth-díj első számú várományosa volt, de mint tudjuk a díjat csak a rákövetkező esztendőben kapta meg a magyar Andersen.

Párszor magam is koccintottam Ervinnel s beszélgetésünk során természetesen szóba került az a fránya oda nem ítélt Kossuth-díj is. Főt hajtván a sokaságnak, átadtam helyem másoknak.

Illyés Gyula kopjafájához mentem, ahol valaha a lángész (Csoóri Sándor) szülőháza állott. A tűnődéses úton ráleltem egy kukoricacsutkára. Zakóm zsebébe rejtettem, mondván egy emlék a pusztáról. Édesanyám itt született, nevelkedett, apám itt tanított az iskolában, többek közt Ervint is tanította, bár nem sokáig. Az iskolába egy ízben ellátogatott Illyés Gyula Déry Tiborral. Nagy becsben őrök egy fényképet, amiről visszaköszön ez a látogatás.

Egyedül tisztelgett a "földim!" - találkozásainkkor így üdvözölt Gyula bácsi - a kopjafánál.

A természet is meghajolt pár pillanatra abban a júniusi hőségben. Elcsitultak a cseték, el-el állt a szél s a kopjafa képzeletbeli küszöbén megbotlott az idő, letérdepelt a pusztának. Örült a fából faragott mementó a megannyi nemzeti színű szalaggal átölelt koszorúnak. A zakóm zsebében türelmetlenkedő kukoricacsutka arra gondolt megilletné őt is egy kis szalagocska ebből a trikolor rengetegből. Masnit kötöttem a felbátorodó csutkára s a visszafelé vezető út alatt azt írta a szívem a szalag középső, hófehér mezőjébe: KOSSUTH-díj, LÁZÁR ERVIN, 1995.

Mire visszaértem a sokasághoz, hűlt helyét találtam Ervinnek. Búslakodásom után megbíztam Ervin egyik ifjúkori barátját, adja át neki ezt a RÁCEGRESI Kossuth-díjat. Ő még találkozik Ervinékkel - állította - nekünk viszont már vissza kellett menni Paksra. Reméltem, hogy a nemrég még a zsebemben bölcsősködő Rácgresi Kossuth-díj nemsokára Lázár Ervin kezében fog "Dömdödmöködni".

■ *Beregnyi Miklós*

Illyés Gyula

A TOLNAI KÉK SZÖLLŐHEGYEK ALJÁN

Udvariasságból néztem végig újra és újra a svájci havasokat. Már megint egy vizesés... legalább kétszáz méterről szakadt le, úgy villogott és csattogott, mint iszonyatos kancsuka valami óriás csizmája szárán. Ha egyedül vagyok a fülkében, már rég lehúztam volna a függönyt, mert a másik ablaknál is ilyen szörnyek viczorogtak s rázták fényes ostorukat. Föl-alá jártam a vonatfolyosón, az egyik cigarettáról a másikra gyújtottam, szorongtam, szerettem volna már kint lenni a hegyekből. Gyalogosan sem volt jobb köztük; hónaljukban lakva sem. Mihelyt szemem megállt valamelyik csúcson, bokámban s lábikrámban azonnal megbizsergett a vágy, hogy legyőzzem, hogy fölmenjek, felálljak rá, mint valami vadállat fejére; csak ott s úgy éreztem volna teljes biztonságban magam. Nem vadregényesnek éreztem a tájat, hanem betűszerint csak vadnak, vagyis még emberietlennek, értelmetlennek, szertelenül össze-vissza hadonászónak, enyhén elmebetegnek. Szabadnak sem éreztem. Megint egy vizesés. Megint egy eszeveszett patak a hegyek oldalán: most már mintha rabláncot csörgetnének, ez jutott eszembe, Petőfiből.

Nem azért mondom el mindezt, hogy Petőfi tájába hízelkedjem be magam. Sajnos, azt a nagy parlag rónaságot, amelyet ő olyan gyönyörűen megfestett, azt a végtelent és ugyancsak vadat, amilyen az ő korában volt, én azt is embertelennek s szószerint is vadnak érzem; én azt is csak zavartan bámulni tudom, abban is feszengek. A tengernyi pusztaság közepén sem találok a helyem: szünetlen hátranézhetnékem van, mintha valaki mögém akarna lopakodni, hogy orvul tarkón csapjon. A tenger pusztaság valóban tenger; nincs aminek hátam támasszam, amin lábam megvessem. Túlméretezett ez is. Azt kell erre is mondanom: nem ember csinálta.

Nekem ember-csinálta-táj kell. Szelídnek, kezesnek, megidomítottnak szinte háziállatszerűnek szeretem a vidéket. Emberies természetre vágyom. A táj nekem ott kezdődik s ott végződik, ahol ész és emberi kéz nyomát látom rajta, zöld lucernást, sárga tarlót, a dombon sarkosra vágott erdőt, szép fekete barázdákba fésült szántókat. Nekem még a mocsarat is tegyék rendbe, nyírják róla a sást és a nádat, mert különben söprenlen szobában érzem magam, kócos asszonyok és purdék között.

A dombok és halmok tetszenek; hadd búcsúzzam is már végleg minden mástól. Mert Rousseau ugyan Svájcban fedezte fel az emberiségnek a természetet, de a hegyeken csak addig jártatta szemét, ameddig kerteket és gyümölcsösöket látott és észre sem vette a különben nem érdemetlen csúcsokat, a hófödteket, kedvenceit korunk milliomasinak, akik különös félreértéssel azok közelében akarnak lelkükbe egy kis emelkedettséget és tisztaságot csempészni. Így alföldinek Arany is alföldi volt, de a síkság vad ugarát kepékkel és petrencékkel rakta tele, a méneseket nem hagyta csak úgy kedvükre száguldozni, hogy mindent letiporjanak. Szóval minden tájat meg lehet hódítani. Nem kirándulónak, vagy szegénylegénynek szeretem az embert, hanem hódítónak, ilyenfajtnak. Szeretem, ha a táj ott van a kezem ügyében, ha szemem köröskörül a műveltség legelső és legbiztosabb jeleit olvassa, a földművelését: ha nem a vad erők, hanem a rend szabadságában gyönyörködik. Pannóniai vagyok, dunántúli.

Simontornyáig akár ki se nézzen a vonatablakon az utazó.

Ilyen állomások lebbennek el: Szolgaegyháza, Sározd. A táj lapos, itt-ott fodrozódik, ez még csak a bevezető. Legfeljebb Sáregresnél nézzünk ki; itt van Fejér megye határa. Még egy-két mozdony-szusszanat és feltűnik a Mózsé-hegy, a Völgyesség előrse, aztán a simontornyai vár. Megérkeztünk, déldunántúli vagyok.

Több helyen is kiszállhatunk. Én itt mindenütt voltam gyermek, föl a Kapos völgyén, le a Sió folyásán, bent a Sárközben, sőt a gyönyörű dombvidék magvában, az Árpádháznak abban a hajdani őstelepülésében is, amelyet egy frissebb település különös hagyománytisztelete ma Schwäbische Türkeinek nevez, ami egyebek közt azért is meglepő, mert hol voltak már a szegény törökök, amikor - 1740 körül - a békés svábok idáig ereszkedtek. Csak szülőföldem van, nincs szülőfalum.

Szülőhelyem, hogy így mondjam, folyékony állapotú. A paraszt falvak körül tengerként hullámozó latinfundiumok pusztáján születtem, teljesen mindegy, hogy melyiken. E pusztákon voltam gyermek, olyanformán, mint hal a vízben, vagyis minden öbölben otthonos. Közben-közben kétlakian a szárazra járva néhány falut is meglaktam. Apám apja - nem minden büszkélkedés nélkül kezdem ily messze a családfát - herceg Esterháznak volt uradalmi első számadó juhásza. Apám uradalminak már csak kovács volt és már csak egy grófnál, sőt Strasser és Kőnig, majd Dőry bérlő uraknál.

Föl és le kedvemre úszkálhattam a puszták mindenütt egyforma közegében és ki-kiütve fejem kedvemre szemlélhettem a lágyan váltakozó dombláncolatokat, amelyek mintha szintén valami tenger részei lettek volna, valami békés tenger anyásan szelíd hullámai. Hol sóvárogva, hol sajnálkozva pillantgattam fel rájuk. A völgyekben, a termékeny lapályokon feküdtek a nagybirtokok, a puszták; a dombokon és emelkedőkön a falvak: a kismemesek és parasztok földjei, - abból az egyszerű okból, hogy az erősebb mindig a jobbat foglalja le magának. De nem mindig a szebbet.

Milyen szépek voltak ezek a halmok, valóban milyen tündöklően tengerzöldek és tengerkékek a tetejükre ültetett szőlőkkel, a szőlőkre permetezett gállickőlével. Emlékezetem ezekkel az üde-kék dombhullámokkal van teli, meg a mögöttük távolabb vonuló sötétebb-kék erdős hegyhátokkal, s még távolabb s megint csak világosan: világos felhőket habzó kék éggel. Kék szőlők és mögöttük kék erdők és báránnyelők húzódtak Simontornyától Szekszárdig és Szekszárdtól fel Dombóvárig, amerre csak a pusztákról föltekintettem. Tündérekre varázsolódott távolról a puszták lapálya is. Földem nincs e tájon egy bokoraljni, de az író e földből él bennem, e föld hajdani látványából. Mit mondjak még róla, melyik pontján álljak meg egy kis körül-émlékezésre? Elmondtam már e táj szenvedését. Várom az isteni kegyelmet, hogy örömről szólhassak.

Nekem e kék folyó-völgyek mélyén rejtetett el, ott zárult be a paradicsom, valahol Uzd és Kölesd vagy Simontorgnya és Görbő közt, az ozorai Tükörcsös mögött, ahol nekünk is volt szőlőnk s amely a Sió-Kapos szög legmagasabb csúcsa (220 m); vagy annál a távoli pontnál Regöly alatt, ahol a Koppány a Kaposba ömlik s amely nemcsak ezért volt gyermeki képzeletemben a csodák és legendák hona, hanem azért is mert valahol ott terül el apám szülőfaluja, az a község, amely a valóságban nincs: az »eszményi«, a felhőbéli Majsamiklósvár, a környék nagybirtokosainak szellemes alkotása, hogy a falvak hatásköréből, főleg adóterheitől függetlenüljenek. De hadd váltsak már hangot, jöjj, kegyelem.

Ami Vörösmartyban elbűvölő hasonlat és kép, annak való párja mind itt található. Bent a hegyek közt, Börzsönyben, Perczeléknél volt házitanító és szerelmes, itt Görbön a Csehfalvay kúrián volt jurátus. Itt fogamzott meg a Zalán, ez a táj a színtere a Széplak-nak. Hogy mi rejlik Vörösmartyban, ezért tudhatta igazán csak Babits, e vidék legnagyobb szülőtte. Mint minden emberkéz művelte táj, kedves tartózkodó helye ez is a Muzsáknak: őserdőtől és Versailles naponta borotvált kertjeitől egyképp idegenkednek ők; kertben is legalább megényi kell nekik.

Itt keletkeztek, Uzdón és Borjádán Petőfi legnyugodtabb, jó kiforrtbor ízű versei; járt itt iskolában is, Sárszentlőrincen. Jó volt az iskola, de a környék még jobb iskola volt a népjogok jövődö harcosának. Mikor gyermekfővel erre megfordult, itt már egy ízletetőnyi jobbágyfelszabadítást láthatott: az országban legelőször itt, Kakasdon szabadította fel jobbágyait Bezerédj István, 1817-ben. Vers, eszme és jó borillat szállt itt a múlt század levegőjében, költők és reformerek talaja ez és a reménytelenséggel és elnyomatással küzdő szellemé, a szabadságé. Ezt is a szőlőhegyek lehelik.

Itt voltak valaha otthon a Laczkfiak, a simontornyai vár hajdan az ő erősségüket szolgálta. A vár - a Dunántúl egyik legszebb műemléke - úgy omladozik, mintha a múlt században állna, amikor a műemlékeknek szinte kötelességük volt, hogy omladozzanak. Sajnos, gyermekkorom legszebb emlékeit hullatja téglánként a disznóganéj közé: iskoláskoromban a bátyára menekültem fel olvasni, könyvemet a Heister ágyúí ütötte repedésekbe rejtettem. A várral, ahogy legendáinak hő gondozójától, K. I. atyai barátomtól hallottam, senki sem törődik. Most hallottam, 1942 augusztusában tőle, ahogy ott álltunk a vár tövében, egy kicsit szegyenkezve. »Most a zirci apátságé, hatvanöt pengőért vették meg, amikor a pusztát megvették, most tíz éve.« Eladnák nekem? Úgy gondoltam először a megvételére, mintha könyvespolcomra állíthatnám, nagyapám faragványai közé. De a következő pillanatban már úgy nézegettük N. L.-val: milyen jó népfőiskola esnék benne - századunk követelménye szerint - vagy milyen jó múzeum, K. I. bácsi

szép gyűjteményével. Ajánlatom komoly, hova forduljak velem? Örökségemről van szó, de szeretném, ha Zirc legalább, mint rideg üzleti ajánlatra felfigyelne e sorokra és válaszolna, hogy remélhetek-e.

Innen való, ebből a megyéből, Garay János. Kivel dicsekedjem még? Idevaló, Györkönybe Hagymássy Lajos, aki nyilván megbecsülésből vette fel író korában a Tolnai nevet: a magyarság állapotát e megye magyarjainak sorsával ábrázolta. Idevaló, Ozora mögött Döbröntére Vas Gereben. Itt Ozorán volt Ozorai Pipó híres festő-udvara, még róbert Károly alatt, de az azóta is álló várban, amely szintén megért arra, hogy egerek helyett népfőiskola tanyázzon benne. Döbröközön a vár már semmire sem használható, ez Werbőczyé volt, mert - én is meghökkenem, amikor először hallottam - ő is földim. Igaz, mindezekkel csak elég tág alapon vallhatom földinek magam. A legnagyobb hírnévre mégis legközelebb földim vitte.

A mezőváros, amelyhez szülőpusztám, mint utolsó postához csatlakozik, Simontornya adta a világnak Hány Jánost, ellentétben minden szóba-, sőt énekbefoglalt állításával Kodálynak, aki, az igaz tolnaiak nem kis meglepetésére a neves férfiút hasoncímű dalművében nem tudni milyen adatok nyomán, de mindegyesre meggondolatlanul és tévesen a szolnokmegyei Nagyabony községnek ajándékozta. Hány János simontornyai volt. Itt tanulta ki a kádárságot, innen ment Szekszárdra, az előbbi szőlőhegyek mentén, ahol mindenütt szükséges ez a hordókészítő mesterség; mert persze obsitos sem volt soha: ha mással nem, ezzel az eggyel mégis falhoz állította a világot, a hiszékeny szekszárdiakat, élükön Garayval. De, ismétlem, születésre és természetre simontornyai volt, magam is bizonyíthatom. Majdnem azt mondtam, hogy magam is ismertem.

Csak másait ismertem. Azokat a derűskedvű pintéreket, kádárokat, présfaragókat, sáshúzókat és szőlészethez kapcsolódó egyéb mesterembereket, akikből még nekem is jutott két nagybácsi; azokat a jó szellemű és finomszavú vincelléreket, borászokat, hivatásos borkóstolókat, pinceszere gyűlő gazdákat és kántorokat, akiket meg a szőlészeti a költőkhöz tett hasonlónak: mennyi ötlet, dal, szellemesség és honfi áldozatkészesség szikrázott el a pince előtti diófa alatt, a malomkő-asztalon állongó vászonkorsó körül. Mennyi fogadkozás, mennyi dicső és hősi emlék, amire ha alap nem volt is, de vágy és szomszéd annál több volt. Aki mások örömeire hazudik, csak minőségben különbözik a költőtől. Ilyen költő volt Hány, ezt a műfajt teremtette meg. Pártfogásomba kell vennem. Napóleont tán valóban nem csípte fülön, de volt akkora alkotó, mint Garay. Igaz, Garay nélkül csak mi tolnaiak tudnánk róla; de mit tudna a világ Garayról is ő nélküle? Hírnevük épp úgy összeforrt, akár alkotásuk; mert ne feledjük, hogy az obsitos története valóban Hány elmeszüleményei, Garay épp csak rímbe szedte őket. Az ilyen társszerző ma plágiumpert indítana. Ám Hány, mint minden igazi borívó, nagylelkű volt, kicsire nem nézett, még művészi dolgokban sem. Alakját Krúdy mintájára kell elképzelnünk.

Ily bőkezűen, ennyire válogatás nélkül ontotta az az emberteremtette, istenek-kedvelte föld a nagy lelkeket. Láttam Hány utódait; láttam Vörösmartyét is. Hadd váltsak ismét hangot.

Utolsó nagy körülpillantásom a drága tájon a szekszárdi szőlőhegyek tetejéről esett. Oly ismerős volt a szőlő is, lent a völgyi táj is, hogy egy pillanatra Ozorán képzeltem magam, a Tükörcsösön, szemben a Sió kék lapályával s a Mezőföld lág hullámjátékán odáig libegő falvakkal: Igarral, Szilással, Mezőkomárommal. De ez a lapály - még kékebb, mint a mienk - már nemcsak a Sióé, hanem a Dunáé is volt, előttünk Decs, Pilis, Bogyiszló, a Sárköz síksága terült, igazán olyan gazdag-színesen, mint egy sárközi hímzés; a táj lapos, de kivételesen parasztoké. Áthallatszottak Kalocsa harangjai. A táj tán itt volt a legszelídebb, legmíveltebb, leglelkesebb. Babitsék szőlőjében álltam, Babits oldalán. Másik felén felesége karolt bele. Ahogy a táj vére a hosszú pincék hordaiban: a táj lelke az ő verseiben erjed legízesebben és legtisztábban. Erre gondoltam, de nem szóltam neki. Lassan lefelé jöttünk, megálltunk egy nagy kőkeresztnél, amelyet még az ő nagyanyja csináltatott; minden vágónál, minden emléknél megálltunk. Ez volt az ő utolsó útja itt fenn. Búcsúzott a tájtól, búcsúztatta a táj.

Az ilyen tájék igazán a tenyerén viszi az embert, minden lépésnél ad ínyjének vagy szemének valami édességet. Ezt hívják kultúrának: illet teremteni, ez az ember dolga a földön, a földdel; s illet megőrizni. Egyaránt kell hozzá jó talaj és jó szellem; nem is tudom, melyik bőkezűsége és áldozatkésztsége a lényegesebb. A Bezerédjek utódait nem láttam; de bízom, hogy még előkerülnek.

(Megjelent a Magyar Csillag 1942. 9. számában.)

Mukli Petra

Valahol, bennem él

Szólnak a hangok, hívnak az éjbe,
 Hívnak és hívnak a messzeségbe.
 Ábrándjaim tükre szilánkokra pattan,
 Bennük az álmok hada újralobban.
 Szólnak a hangok ha eljön az éjjel,
 Szívemben újabb és újabb reménnyel.
 Hiszem hogy eljútok, hogy odaérek,
 Hová szép szavaik kecsegtetnek.
 Libegnek Ide-oda fényes árnyalakok,
 Hol suttogva, hol kiáltva hívnak
 Néma Angyalok.

Hajnali búcsú

Újralobbant álmok tüze
 Világítja éjli utad,
 Nem tudod, ős-álmod űz-e,
 Lelked lelke után kutat.

Halandó a percnyi öröm,
 Valóság-fénye rádöbbszent:
 Bús az ébredés e Földön,
 A csend zakatol odabent.

Néma szavak lélegzete
 Lágyan megérinti ajkad,
 belehasít az éterbe:
 Mi lesz veled, ha ő Itthagyt?

Távoli fény

Tovallant pillanat
 Átvészelve éveket
 Megőrizte álmomat,
 Bús-gyönyörűn rámnevet.

Arany arcán tünde fény
 Nyomában a múlt halad
 Örök dallam a remény
 Megigézi múltamat.

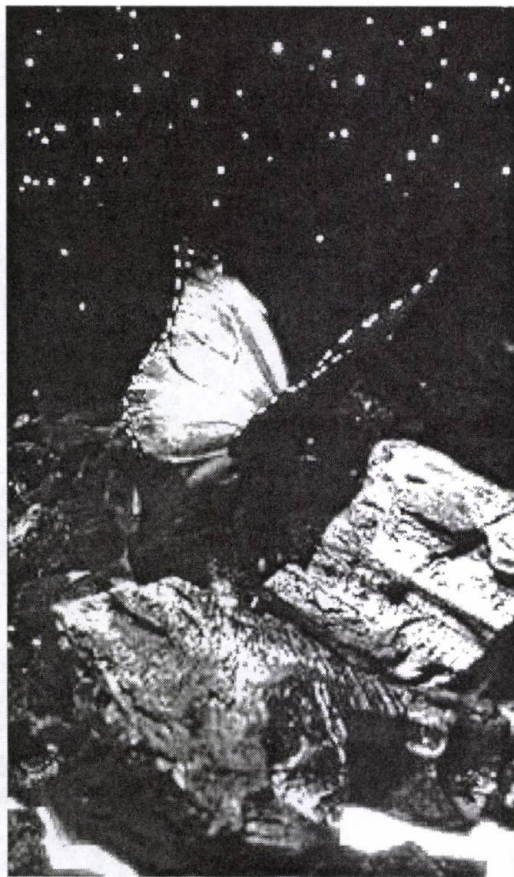
Változások

Álmodj amíg tudsz, játszz amíg lehet
 Te korlátok közé szorított gyermeklélek!
 Öntudatlanul is tudva tudod:
 Más ez ahol élsz - a TE világod.
 Ez a hely, hol az érzelem az úr
 De egyszer ez a hely is tovatűnik álmodul.
 S jön egy másik, az elmélkedés világa,
 Hol álom s ábránd mind hiába.
 Ez, hová ész és érvek kellene.
 Ó, tovatűnő gyermek álomvilágom!
 Hogy féltetek!

Kuti Horváth György

Mélység és magasság...
Liannának...

Gyökerek mélységéből
ragyogsz rám.
Fák sudár magasából.
Hajnaltájt,
mikor felröppennek
a fény madaral,
harmattal Itatják
csőrükből a reggelt.
Áhítat fészkel a tájra.
Lopakodó illat
keríti be a csöndet.
Te ragyogj csak! Ragyogj!
Gyökerek mélységéből,
fák sudár magasából,
csak a bogarak, madarak
láthassák, amint koccintgatunk
lélek - tiszta pohárból,
Isten borából,
maradék életünkre...

Lépteid árnyékában...
Jutkának

Lépteid halványuló
árnyékában követlek
a hajnal barázdáin.
Ziháló mellkasom
riadt madárrajként
rebben.
Szű az idő. Perceg.
fény szítál harmatot
az elsuhogó éjre.
Reggelre talán elérlek.
A csend küszöbére
fekszünk. Körbefon
bordáid holdsarló - íve.
Egymás tekintetébe nézve
megpillanthatjuk végre,
elveszettek vélt életünk...
megfakult ragyogását...

Csillagokkal sakkozok...

Ránk sodródik az éj.
Álmaid hullámverése számon.
Nézem, amint szétfolyik
plüss hajad az ágyon.
Tűnődöm a lét és nemlét
közötti állomáson.
aludnom kéne.
Szívverésedből kiszállnom,
és visszazánni egy másik
állomáson.
Mily kicsiny az ember,
alig tud valamit magáról -
létről, csodákról.
Felismerései, csak látomások.
Kint, planétaparádé,
és boldog az ég, boldog.
Bámulom csak bambán,
félalvóm már
nincsen,
csillagokkal sakkozok
az Isten...

Hajnalodik...

Hajnalodik.
Kinyitja kelyhét
a csend.
Színes lepkék
körülnéznek felette: álmaink.
Sóhajod illata
belengi lelkem.
Egymásba olvadunk,
mire alkonyba öltözik
Napunk.
Csillagfény - por hull ránk,
miként a csendre,
ha bezárja szirmait...

Rácz Diána

Gondolatok egy templom küszöbén

Szeretném tudni, hogy
 zúgó örvény mélyén
 miért csavar halálos örvénye
 a habzó folyónak,
 hogy szétzuhant álmok
 közt, lázadó tudományok
 hátsó udvarán,
 síró kopjafák közt
 nagyszerű katedrálisok miért
 emelkednek színehagyottan. Miért?
 Templomok megkopott lépcsőin
 hisztérikus szűzmárlák
 siratják egyetlenüket,
 a megváltó Jézust,
 s könnyelk egyetlen kérdőjelle válnak
 a millió éves porban:
 MIÉRT???

Azért az Emberért,
 aki kifaragta a keresztet,
 aki saját fajtája ellen fordult,
 aki gyalázkodik,
 aki gyermekeket öl,
 aki atombombát gyárt,
 aki egyetlen sejtéből embert alkot
 Istennek képzelve magát???

Sirathatják örökre a Megváltót,
 aki végül halálra ítéltetett
 nem a zsidók,
 nem Poncius Pilátus keresztjén,
 de a XXI. század biztostűjére akasztva,
 egy vásáros bódéjában, 60 forintért.

Illusztráció: Maggje Kate

Ellentétek játéka

Vihar készül. A magasban szürkül már a lég.
 Összeforrti kíván most a föld és az ég.

Lobbanó lánggal, kitárt karral, kibontott hajjal,
 feszül a szélnek a sudár karcú Hajnal.

Vad levegőben tündért táncol,
 fellibben arcáról a takaró fátyol.

Elomló fénnel hajtja a vadat
 fekete sötét holló-madarat.

Fiatal szemében lángol a tavasz
 szűz-fehér lángja, üzné a ravaszt.

Fehér és fekete egymásnak áll
 egymásra talál sohasem talál.

Zeusznak haragja felhők közt cikáz
 magas csúcsok közt a földre talál.

Késik a világ, borongó köd a fű fölött
 lángsújtott zöld fenyő fájón füstölög.

Szétszakad a felleg Hajnal forgására
 szél hasító keze megmozdulására.

Cseppecskék lépnek színre már bátran
 hétszínű sugarát ívelve a nyárnak.

Elült a vihar. Feljött hát a nap az égre.
 Ráköszönhet talán még a fény, erre a földre.

Titok

Alkony száll a fák közé
 suttog a lomb között a sötét
 elaltatja szemérmét az ég
 s feltárja végtelen titkait.

Ember álmodta vonalakkal összekötött,
 furcsa képek az égen
 lomhán mozdulnak
 a nagy, láthatatlan tengely körül,
 mint egy óriás óramű,
 mely valami időtlen Időhöz
 lett beállítva: pontosan, lélek nélkül.

Mégis, érzem a leheletét.
 Felhőtlen, tiszta éjjelen
 hallom suttogását,
 a csillagok közt bűvó
 örvénylő világok
 ezüst mécsesének,
 mézízú ölében ringó
 élet szózatát.

Megérkezés

Halász Róbert halálára

Időd elköltözött

egy távolabbi táj türelmébe.

Tovatónt a tél is

az évszakok virághalmain

szemed hűségébe.

Szirmok álmán

megfáradt fénnyel

ébredt rád

a szótlán virradat.

Tejutat táplálva

pupillád végtelen taván

vitórlát bontott

az utolsó pillanat.

Oláh Zoltán

Illusztráció: Maggie Kate

Szinbád megérkezése

Halász Róbert

festőművész emlékére

A fű alatt, az ég alatt

mélység és magasság között,

Szinbád végleg elköltözött.

A föld felett, az ég alatt,

jaj!, van még remény, mondanám,

de őszülök és vénülök,

s az ezredéves fák között

mindig minden, minden talány.

Elment egy barát, s itt maradt,

a fű alatt, az ég alatt.

Poklok poklait festi már,

hol nincs határ, már nincs határ.

Szinbád elment, mégis ragyog,

mint csóvát húzó csillagok...

Szarka József

Oláh Zoltán

Életre - halálra

Égre szálló levelek
 álmodják nyugalommá
 minden estem.
 Harangszó szórja szét
 csillagaim
 a megőszült csendbe
 alvó éjszakákban
 egy nagyon messzi tájra.
 Pillangó-palástban,
 lassú pillantásban
 életre-halálra.

Közlemény

Köddel megvert fák alatt
 tűnt el
 a pillangó-léptű délután.
 Félrebeszél
 a harangzúgástól
 lerészegedett este,
 s a házak neonfényvel
 átítatott falai
 telesuttogták a várost:
 nemsokára tél lesz.

Oláh Zoltán
Kuti Horváth György

Hódolat

TOKAJNAK
 Borország fővárosának

Tokajvidék
 termékeny talajában
 Napot ünneplő tőkék
 szőlővesszein
 a "Himnuszt" éneklő fürtök
 puttonyba, présbe,
 hordóba, poharakba
 vágynak szüntelen évszázadokon át.
 Vérük
 ereinkben izzik aranylón.

Majoros Irén Erzsébet

Az idő tengerében

Megfürödtem
 az idő tengerében.
 Megfürödtem
 arcod fényében.
 Én elmentem,
 te itt maradtál,
 szívemhez kulcsot hagytál.

Itt tart a szívem,
 nézlek,
 nézem a messzeséget.
 Messze-messze.

Megfürödtem
 az idő tengerében.
 Én elmentem,
 te itt maradtál,
 szívemhez kulcsot hagytál.

Számvetés

Van idő gyümölcse,
 mely részeggé tud tenni,
 életem bora.

Szerelem

Belepirult az alma
 a szél csókjába.

Szalai Szilvia

Csak egyszer szólj még!

Magaddal vitted a tavaszt,
 mely nem szór többé sziromesőt,
 Nem reptet házam fölé gólyapárt,
 Magaddal vitted a Napot,
 Ő sem akart fényleni nélküled.
 Maradt a Hold, az éjszaka sötétje,
 Most halk szavak suttoznak fájó imát,
 Kong az űr, üresen koppannak
 Könnyeim a párnán.
 Hallgass rám egyszer,
 Csak egyszer szólj még!
 Mondd, hogy nem bántottalak
 Soha,
 Hogy nem volt hiába a sok beszéd,
 Hogy ajkaimat nem hagyták el
 Kimondatlan szavak,
 Beszélj! Hisz kínoz a csend,
 A magány, a halál...
 Csak egyszer szólj még
 Hangosan, hogy mindenki hallja
 Meg szavad!
 És ne nézz vissza, hisz
 A múltba révedni
 Nem szabad...

"Bátyám" Halász Róbert emlékére

Nem hittem, hogy előbb látod meg az Óceánt,
 S hogy magamra hagysz, a kéklő víz csendjének
 Sirályriasztó kacagásáért.
 Nem gondoltam, hogy a halál ilyen közel jön hozzám,
 S Te elmész vele, helyettem, ezért
 hogy virágomat a Duna szennyves vizében Te keltsd életre.
 nem akartam a magányt nélküled átélni.
 Hát látod, ezzé váltam átkos kanjaimban
 Szívemben rozsdás szeg vajt utat a vérnek,
 igen vérzek... minden porcikámmal,
 Minden gondolatomban.
 Csak Te maradtál meg fájó emlékeimben.
 Maradj szép és kedves, lépj be a fénybe.
 Tedd halálodban is boldoggá életem,
 ahogy tetted életedben.
 Kérek
 maradj meg nekem, mindig velem!

Nincs könnyem...

Nincs könnyem...
 Csak szívemben csendül fel
 Hangod.
 Magaddal vitted a reményt.
 Nincs könnyem...
 De van fájdalom,
 Átkozott kín, s gyötrelem!
 Halk hangod hajlik vállamra,
 Siratnálak én, húgod,
 De nincs könnyem...

Hetényi István

Nem történt semmi

Csak a víz,
csak a víz folyt el
csobbanó neszekkel a partok között.
Magasban két felhő összeütközött,
egyébként nem történt semmi.

A gesztenyefák lombjain
ahogy átsütött a nap,
lépteim alatt
fehérre napozták magukat
a zörgő kavicsok.

Hirtelen, váratlanul
sűrű lombok fedezékéből
lesett rám, megcélzott
egy tüskés rejtékéből kitört,
barnára fényezett minigránát
vadgesztenye.
Nem talált el...

Ejnye, ejnye, vadgesztenye!
Meg kéne téged szelidíteni
- mondogattam magamban,
lehajoltam, fölkaptam, s utána
elhajítottam a Dunába.

Álltam a parton.

Csobbant a víz.

Az apró köröket
szétmosták szelíd
szikrázó, színezüst hullámok.
Nyár volt, nyári délelőtt.

Csak a víz, csak a víz folyt el
Csobbanó neszekkel a partok között.
Egyébként nem történt semmi,
nem történt sem...

Szekszárdi nyár

Szekszárd mint sok más vidéki város,
olyan - mondta valaki,
én vitatkoztam:
- Ez nem igaz, mert sok minden más
csak itt, csak Szekszárdon van.

Prometheusz acélökle
csak itt markolja a lobogó tüzet,
lőháton nyargalászó Hári János
bronz trombitája csak itt és most süket,
nem harsog.
Elégtek benne a hangok.
Kánikula, plusz 35 fok.

Fák alá bújva keresnek árnyat az emberek.
Csak itt, a parkban tikkadtan piheg
a Babits-szobor a platánok alatt,
várja, hogy a báránnyelűek
megvaduljanak, s szél cibálja az ágakat
örül az első cseppeknek
amint pengve pattannak szerteszét,
a felhőket villámok hasogatják,
reccsen, morajlik, dübörög az ég,
és zuhog, zuhog, szakad az eső.
Ilyenkor, és csak itt mondogatják
a szőlőtől görbült öregek
ott fönna a hegyen:
- Csak jég ne legyen!
Csak jég ne legyen!

PARÓDIÁK I.

Pilinszky János

Vesztőhely őszben

Kit ítélték el?	Nem tudom
Ki ítélte el?	Nem tudom
Hová vitték el?	Nem tudom
Miért vitték el?	Nem tudom
Őt, vagy őt ölték?	Nem tudom
Vesztőhely? Vágóhíd?	Nem tudom
Sortűz, Zuhanás?	Nem tudom
Egyhangú csend, hulló levél zuhanása – , még egy levél hull utána.	

Utolsó levél
Hallgat az Isten,
és arról még nem tudunk...
Itt a nyitja!
Nyolcvan évre
titkosítva.

Kalász Márton

Hóporkát, sziporkát

Kérdelek, alvó, ó, mondd hát, láttál-e fehér hóporkát, amint sűröl e jelek felől?	Várnám csökönyösen a feleletet, de egyszerre csak hipp-hopp visszavermell némán a titkot, atavisztikus szálfát.
--	--

Hason vagy. Kint zúg a szél,
..... az ecetfa
kihordta tő csupaszságán.
Míg fut az idő,
egy eltévedt csillag
sziporkát vet a sanda égre.

Pákolitz István

Október

Gesztenyesorról nézem a Dunát.
A túlsó partról vadkacsa húz át.
Csobban a hullámok halk nesze.
Koppanva hull egy gesztenye.
Ringat az őszi hangulat,
akár a szél a vadludat.
Töltésen túl, a hatoson
hány kocsi húz el, nem tudom.
Döcögve csattog a vonat,
nyomába jár az alkonyat.
Fáradtan, zihálva, nyögve
hullok bele a ködbe.

Weöres Sándor

N á d

Tavon nád,	Pákozod, nád,	vízen nád
parton nád	Gárdony, nád	parton nád
Itt is nád,	télen nád,	aztán víz,
ott is nád,	nyáron nád,	aztán nád...
Dinnyés, nád,	szép a nád,	Nincs to- vább...
Agárd, nád,	leng a nád,	Megun- nád.

Karácsonyi keresztöltés

elmúlt hull a szürke angyal ezer ragyog	a nyár levél felhők hoz szép ágán ragyog	őszi paraszt lomhán fenyő gyertya földtől	határ kaszál szállnak, fákat fénylik églg.
--	---	--	---

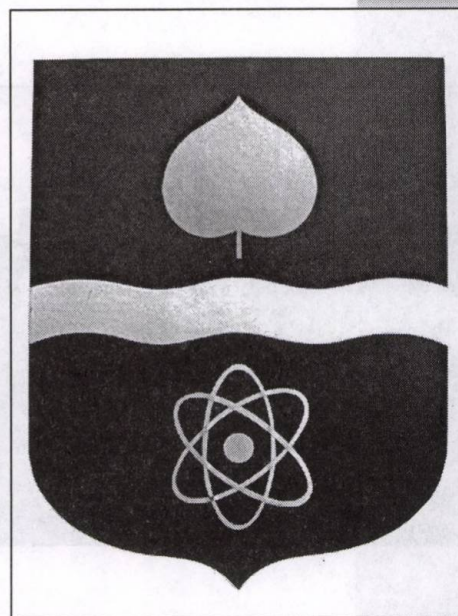
Paks történeti emlékei

A fenti címmel már több mint tíz éve készülök egy képes-szöveges albumot kiadni, ám a nyomdai költségek hiánya eddig keresztülhúzta tervemet. Az album megjelentetésére továbbra sem látok lehetőséget, ezért a Paksi Tükör következő számaiban próbálom az olvasók elé tárni Paks történeti emlékeit, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy egy mecénásnak megtetszik és felkarolja a téma nyomdai kivitelezésének költségeit.

PAKS VÁROS CÍMERE:

Paks 1730-1871-ig mezővárosi rangot visel. Városi címere nem volt, csak mezővárosi pecsétje. 1978-ban kapja címerét a városi ranggal együtt, mely címert 1990-ig használják. Az új városi címert 1991-ben fogadja el a képviselőtestület.

A címert Mayer Berta festő-iparművész és férje Végh András festő-grafikus tervezte.

ÓTHON ÁRUHÁZ:

A Hegyhát utcai L alakú épület a 18. század második felében épült, közel két évszázadig patika és magánlakás volt. Építtetői a Bun-testvérek voltak. Itt volt az 1919 februárjában megalakult Hangya Szövetkezet, amely 1949-ben fuzionált a földműves Szövetkezettel.

Gyógyszerészek voltak: Bun Samu, Ozzovenszky Farkas József (1833-1874. február 17-ig); Garai Soma, Malatinszky Sándor (1883); Gründl Tivadar (1901); Dr. Abay Nemes Gyula (1914?-1928-ig).

A Rudnyánszky-kastély helyén épült ez az épület. A volt Rudnyánszky-kastélyból csak a mai presszó pincehelyisége maradt meg. A XIX. sz. végén leég a kastély és 1900 körül Dr. Stern Miksa veszi meg a telket és építtet rá szállodát Vadászkiút Szálló és Étterem néven. Stern fogorvos halála után - örökös nélkül halt meg - az épületet magánlakásokra osztották fel. Utcai frontjára a Paks Vidéki Takarékpénztár és a mozi költözött. Itt épült fel a 30-as években a Schönweitz-féle hengermalom.

A BUN-HÁZ:

Baksay György tervei alapján épült 1904-ben. Volt szolgabírói lakás és hivatal, a községi és városi tanács is itt székel 1984-ig. 1985-től a Zeneiskola otthona lett.

A BUN-VILLA:

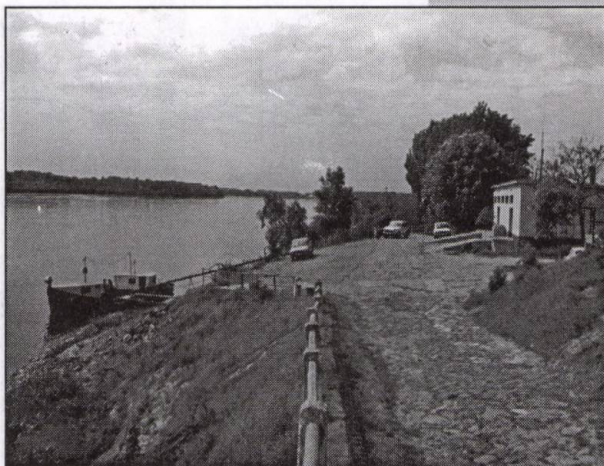
Bun Lajos villája később adóhivatal, majd a járási és városi pártbizottság épülete, és a magánosítás előtt a paksi ÁFÉSZ székhelye. Az épületet Baksay György paksi építőmester építette 1912-ben. A Bun család egyike a 19. századi Paks leggazdagabb, ipari üzemeket működtető, kereskedő- és bankár családjainak. Zsidó vallású ősei a 18. század elején vándoroltak be Morvaországból. Bun Samu létesítette Paks legrégebbi patikáját a mai műszaki bolt - Otthon Áruház - helyiségeiben.

DUNA-PART:

A volt hajóállomás ma vasúti megállóhely és a paksi Halászzati Szövetkezet állomáshelye.

A Duna-part legszebb része, ahol a "Bárka" van kikötve, és mindig friss halat kínál a vízparti település halat szerető lakóinak.

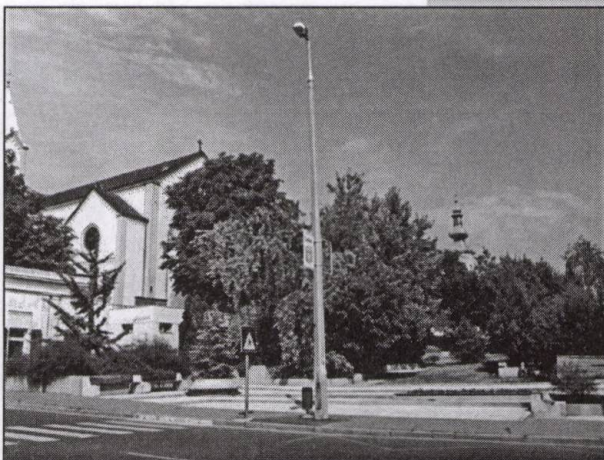
A "Bárkák" nevei: "Pöttyös": 1990-ben múzeumba szánták, de tönkrement. "Papi" néven 1989-ben új bárkát állított a köz szolgálatába a HTSZ.

A VOLT VASÚTI MÚZEUM:

A múzeum 1985. július 24-én nyílt meg, Urbán Lajos közlekedési miniszter avató beszéde után. A múzeum területe a Pécsi Vasúti Igazgatóság tulajdona, míg a kiállított közlekedési eszközök a Budapesti Közlekedési Múzeum tulajdonát képezte. Az volt a terv, hogy öt év után a város tulajdonába kerül az objektum. A 90-es évek végére megszűnt létezni.

LENGYEL-MAGYAR BARÁTSÁGI PARK:

Az atomerőmű építésében jelentős létszámú lengyel szakmunkás csapat vett részt. A lakótelepről minden vasárnap rendszeresen és egy csoportban jártak le az óvárosi katolikus templomba. A 80-as évek közepén részt vettek a templom külső tatarozásán is. A templom alatti parkot Takács Miklós tanár javaslatára nevezték el Lengyel-Magyar parknak. A parkot 1981. május 1-re adták át, tervezője Vass György.

REPÜLŐS EMLÉKMŰ:

Az emlékmű közelében halt hősi halált Zsámboki Dezső repülő őrmeister és Sallós Géza repülő őrvezető 1944. április 3-án. Az emlékművet a Reform újság, Paks Város Önkormányzata és a PA Rt. állíttatta. Katonai díszpompával avatták fel 1994. június 11-én. Az emlékmű Farkas Pál szobrászművész alkotása. Főszervező: Matthaidesz Konrád, a Reform újságírója.

A repülősök történetének feldolgozója Török László nyugállományú iskolaigazgató.

A ZSIDÓ TEMETŐ:

Ma kegyeleti park, az 1989-es sírkő számlálás alkalmával 1474 sírkövet találtak a Jámbor Pál Társaság tagjai.

HIDEGVÖLGYI PRÉSHÁZ:

Deák Ferenc kedvelt pihenőhelye.

A BAZÁRSOR:

A Paksi Közlöny 1882. évi 10. számának 3. oldalán Daróczy Zsiga laptulajdonos-főszerkesztő a település utcáinak rossz állapotával kapcsolatban így ír a bazársorról: "Építettünk egyszer más fundusára [házhelyére], a katolikus templom alá bazárt.

A generozus [nagylelkű, nemeslelkű] uradalom a telket nekünk ajándékozta, mert a térnek hasznát nem vette, mi meg a bazársorral egy szemétdombtól megszabadultunk, a várost szépítettük, sőt 1200 frt boltbérjövédellel gazdagítottuk, de az uradalom kikötötte, hogy ezen 1200 frt-ot, ha vele az építési költségeket letörlesztettük, utcakövezésre fordítsuk. Az építési költségek három év óta törlesztvék, de utcakövezésről szó se legyen."

A fentiek alapján 1879-ben járt le az építési költség törlesztése, amelyet legalább öt évig törlesztettek, vagyis a Bazársor építése 1875-ben fejeződhetett be.

A BAZÁRSOR SZOBRAI:

Nepomuki Szent János, a vízimolnárok
védőszentje

Szent Flórián, a tűzoltók védőszentje

Szent Vendel, a pásztorok védőszentje,
XVIII. századi barokk szobor, életnagyságban

Bölcsődal

Örülünk a január végi, hirtelen jött felmelegedésnek, a langyos idő éppen kapóra jön. Kalocsáról indulunk, Erdélybe tartunk, a táv több mint hatszáz kilométer. Az utak viszonylag szárazak, a határon sincs gond, az ügyintézés – leszámítva a román vámosok már-már híres-hírheft flegma viselkedését – zökkenőmentesen zajlik. A bajlatta Székelyföld kapujában aztán hirtelen ránk borul a sötétség, pilinkézik a hó, megsűrűsödik a pára is, s mintha mindez nem lenne elég, térdig érő hó, fogcsikorgató hideg fogad. Nincs menekvés, az út majdhogynem járhatatlan, hókotró aligha látott. Lassan döcögünk tovább, a hátralévő mintegy húsz kilométert több mint egy óra alatt tesszük meg.

***

Mint nehezen áttelelt madarak, úgy gyűlünk a kályha mellé. A meleg szobában a kedvezménytörvényről esik szó, vendéglátóink újságokat mutatnak, van mit olvasni bőven. Az egyik – magát konzervatívnak hirdető – román napilap úgy véli, a jelenlegi kedvezménytörvény beavatkozik az ország kizárólagos területi és személyi joghatóságába, veszélyezteti az állami és a nemzeti érdekeket. A cikk szerzője kényesen ügyel arra, hogy a bíráló ne gyengítse az ország nemzetközi pozícióját, s fő szempontként fogalmazódik meg a jószomszédi viszony, az európai integráció ügye. Mit szépítem? Szomorúan vagyok kénytelen megállapítani, hogy az egyes kifejezésekben, álláspontokban nemegyszer a Kárpátok géniuszának szófordulatai köszönnek vissza. Több újságot is átnézek, konzervatívát, liberálist, szélsőségest egyaránt. Ezek – világnézetüket, hangvételüket tekintve – egységesek, valósággal hemzsegnek az "–ista" jelzőktől (értsd: revizionista, nacionalista és így tovább), az egyik radikális kiadvány pedig kertelés nélkül vágja az olvasó szemébe: a magyar kormány valójában Nagy-Magyarország felélesztésén fáradozik, ennek első lépése a magyarigazolvány. Egyértelmű tehát – szögezi le a szerző –, hogy a magyar tájékoztató irodák léte alkotmányellenes, ezért azonnal be kell zárni azokat. Corneliu Vadim Tudor, a szélsőségesen nacionalista Nagy-Románia Párt elnöke, szenátor, egy másik napilapban még erre is rálicitál: az RMDSZ-t "terrorista típusú" szervezetként aposztrofálja, és a párt felosztatását követeli. Elég volt, nem folytatom.

– Itt Székelyföldön legalább nyugalom van... – lebbentem oda a szót, megállapításom azonban inkább bártortalan kérdésként, semmint kijelentésként hull alá. A szót csend követi, senkinek sem akarózik szólni. – No, hát azért magyar sajtó is van a világon! Azok mit írnak? – szomorú mosoly borul az arcomra.

– Nesze, olvasd! – teszik elém a helyit. A visszafogott stílusú, optimistább hangvételű cikkek kedvezőbb képet rajzolnak az olvasó elé, úgy tűnik, olyakkora baj még sincs, mint azt egynémelyek szeretnék. Igaz, kétséggel teli bizonytalanság, a jövőtől való félelem még így is bőséggel akad.

– Hát, ettől nem lettem okosabb – teszem le az újságot –, nem is a lapokra, inkább arra lennék kíváncsi, ti hogyan vélekedtek erről...

– A kedvezménytörvényről-e? Mi ejnze úgy, mint az egyszeri székely a hirtelen jött esőről.

– ?

– Amikor a háza égni kezdett, s nem volt víz, amivel el tudta volna oltani a tüzet, jött egy akkora eső, hogy nemcsak a tüzet oltotta el, hanem a házat is elvitte. A székely erre csak annyit mondott: "Még szerencse, hogy le nem égett."

– Ejnye, no! Hogy értsem?

– Ahogy mondom. Azon tűnődünk, melyik lesz előbb: az eső, vagy a tűz-e?! Mi a kettő közé szorultunk, emitt a tűz emészt el, amott a víz gyűr maga alá. Ezer esztendeje, vagy több is tán, hogy világ csúfjára imígyen tusakodunk. S ha már törvény, hát akkor a betű mellé eképpen legyen itt a szó is, ím: minket senki meg nem kérdezett előtte, s így most már utána ne is kérdezzen! Eddig is

jártunk Magyarba' dolgozni, s ha a fennebbvaló megsegít, ezután is fogunk. A különbség biza anynyi, hogy most már hivatalosan mehetünk, de továbbra sem a jókedvünk hajt, hanem a muszáj! – Sóhajtásnyi hallgatás. – Hanemhát mondom én valamit: nyolcvan év nem kis idő. Íme, két emberöltő elteltével ország-világ előtt létező, hús-vér emberekké lettünk megint, statisztikai adatból valóságos élőlényekké, holott mindenki tudhatja, hogy eddig is székelyek voltunk, s ezután is azok leszünk. S ha már így van, hát nincsen másképp! Immáron tudomást szereztek rólunk, s nemcsak számolnak minket, de számolnak is velünk, emmá' valami!

Pillogunk nagyokat, és a dolog ezzel ennyiben marad.

***

A véletlen úgy hozza, hogy a faluban éppen aznap kezdik a magyarigazolványokkal kapcsolatos ügyintézését, minden településre egy-egy megbízott hivatalnok van kirendelve. Feladatául adták, hogy a kérdésekre válaszoljon, az ügyeket intézze, s a szükséges papírmunkát a helyszínen bonyolítsa. Nosza gyerünk, ott a helyünk, ezt meg kell nézni! A kultúrház gyér fűtésű termében szóba elegyedünk az ügyintézővel, s kiderül, hogy aznap bizony még érdeklődő is alig-alig volt, de a napnak még nincs vége. Nagy tolongás nincs, legalább jut idő beszélgetni. Belemelegedni is alig-alig jut időnk, a nyolcvan esztendő s Mózsi bá' toppan be, ajakán hangos "Adj' Isten!" "Jó dolog ez a magyarigazolvány!" – indítja a szót, s közben pödörint egyet a bajszán. Kérdezni sem kell, magától mondja. "Münköt itthon nem érdekel, hogy maguk otthon miért, s hogyan vitatkoznak ezen annyit. Egyet azonban jegyezzen meg magának: ha a magyar parlamentben annyit nyüszkütölnek s pajmolódnak, azt a mi bőrünkre teszik." Kihúzza magát, majd hosszan, csöndesen néz. Lassan szólal meg, az ujját is felemeli, mondanivalójának így ad hangsúlyt. "Mit akarok ezzel? Hát csak azt, hogy ha valami rosszul sül el, annak bizony mi látjuk a kárát. Ezért mondom: úgy okoskodjanak odaát, hogy azt később se mi, se ők meg ne bánják. Mert a román gyűlöletet tizenkét esztendővel ezelőtt Marosvásárhelyt már megtapasztaltuk, s utána es még egyszer-kétszer! A magyarországi magyaroknak nincs félnivalójuk, az ő fejüket nem fogják bétörni, arra itt a miénk. No, csak azé' mondom. Isten áldásával!" Az induláshoz szánt lendület azonban megtorpanni látszik, az ajtóból még visszanez. Fáradt mozdulataiban nyolc évtized keserű fájdalom csörgedez hangtalan. Óvatosan bújik elő a szó, akár a zsenge hóvirág: puhán szól, szelíden. "Eddigélé, ha megverve vótunk es, de legyőzve soha. Jegyezze meg magának mindenki: ameddig bosikafenyő lesz a Hargitán, addig mü es ezen a földön leszünk!" Tisztán csengő, messze hangzó szavak ezek, félpercnyi, büszke csöndet követelnek. A jó öreg gondolkodik egy sort, s lassan, vontatottan folytatja: "Hejába, nagy szó ez! Most már papírom van arról, hogy magyar vagyok. Eddig csak a román adott róla igazolást, most már a magyar kormány es..." Hangja reszketeg, göcsörtös ujjával a szemét törülgeti. Az örömmel vegyes bánat, mint nap és hold, akként boronganak szavai közt. Lenne még mondanivalója – jól látszik ez rajta –, tusakodik benne a szó, a formát keresi. Percig még áll, némán, lehajtott fejjel, aztán távozik. A megnyugvást kereső hangsúlyos szavak terhétől még a padló is fájdalmasan meg-megnyikordul a léptei alatt.

Nyolcvan év, nyolcvan év...

Magunk maradunk, hirtelen már a szó sem esik olyan jól, vastag csend támad. A megenyhülést is magával vihette a jó öreg, mert a nyugtalanság – akár róka a lyukából – előbúvik hirtelen. Így aggatjuk magunkra a kétség s a remény virágait, aztán mi is készülődni kezdünk. Az utcán egy anya dúdolgat gyermekének: mint a szivárvány a folyó vizét, úgy issza a csöppség a dallamot. Örömmel nézem, s arra gondolok, hogy tán nekem is efféle bölcső kellene, olyan, amelyben egykoron a magyarok sorsát ringatták. S ha így lenne, akkor én is jobban tudnék énekelni vigasztaló, szép dalokat e bajlátott népnek: a mainak, a jövődő fiaknak és az unokáknak!

III. Régiók Összművészeti Fesztiválja Paks 2002.

Könyv István János grafikusművész, művészeti vezető
(örömeinkről és keserveinkről)

Hat napban hatvan program. Színházak, világzene, élőkoncertek, népzene, néptánc, képző és fotó művészeti kiállítások, film vetítések, hagyományörzők, irodalmi és kommunikációs beszélgetések, sajtó és könyv bemutatók, gyermek és családi programok, honfoglaláskori gasztronómia, bor valamint fiatal tehetségek és lovasbemutatók - röviden a fesztivál szakmai története.

Olyan kiemelkedő szereplők tisztelték meg Paksot a rendezvényeken keresztül, akik a nemzetközi és a hazai fesztiválok a Sziget, a Művészetek Völgye kiemelkedő sztárjai.

Boban Markovics orcestar, Roma Art, Korai Öröm, Kispál és a Borz, Republic, Termi Prala, Michael Kropf és a József Attila Színház művészei, egyéni produkcióval Besenczi Árpád színművész, a Dunaújváros Táncszínháza, Greg Bal, Pécsi Mecsek Néptánc Együttes, Felleghajtó Együttes Fekete László erővilágbajnok stb. Külön öröm volt számunkra, hogy - e nagyszerű művészek mellett bemutathattunk paksi, környékbeli, és az ország távolabbi településeiről jelentkező tehetséges amatőröket is.

A fesztivál „megálmodását” létrehozását 1999-ben az ezredforduló és a Magyar Millennium tisztelete, méltó megünneplése iránti szándék vezette.

Európai közösséghez tartozásunk hamarosan történelmi tény lesz. Hatására fel-

erősödik a régiók szerepe. Kulturális értékeink, hagyományaink a közösségi értékek és az igényes kortárs produkciók megtartásának igénye, egyre erősebben jelentkeznek. Úgy éreztem mindezen értékek megőrzése, tovább fejlesztése elképzelhetetlen megismertetésük és művelőik bemutatása nélkül a „vidék” előtt is.. Művészbarambaim közreműködésével a „kortárs” művészeten keresztül Tolna Megyére irányítva néhány napban a figyelmet, rang és esemény értéket adunk a rendező településnek.

A Régiók Összművészeti Fesztiválja több funkcióval rendelkező rendezvényeivel arra vállalkoztunk, hogy a - fentiek szellemiségében - több napban, kötetlen, konvenciók nélküli szórakozást nyújtsunk az igényes műsorokat kedvelő közönségnek és találkozást a kulturális műfajokkal. A hagyományos színházi miliót igyekeztünk „testközelbe” hozni. Azáltal, hogy a munkájukat és a közönség szórakoztatását nagyon komolyan vevő művészek élő, nem play back produkciókat mutattak be szabadtéren, nem szokványos helyszíneken.

A jövőben is szándékunk, néha meglepő helyszíneken pl. utcákon, tereken, szabadtéri és sátorban felépített színpadokon felhőtlen szórakozást nyújtani, úgy hogy a produkciókon keresztül bemutathassuk a helybelieknek és a máshonnan érkezőknek a település értékeit is.

Régiók
Összművészeti
Fesztiválja

Bízunk abban, hogy a fesztivált támogató kitartó, odafigyelő szeretet, a rendezvényekhez kapcsolódó civil szervezetek és kulturális intézmények együttes munkája -hosszabb távon- jó hatással bírhatnak Paks város idegenforgalmára is.

Az elmúlt években a Régiók Összművészeti Fesztiválja rendezvényei az egyéni és csoportos "álmok" valószerűtlenül nehéz és bonyolult megvalósításáról szóltak. A fesztivál három éves működése alatt nem "intézményesült". A "függetlenségnek" - persze nagy ára van. Harmadik éve a közvetlen szervezés és a produkciók megnyerése a támogatók és a pénz megszerzése, egész éves harcot jelent. Minden évben pénzügyi problémákkal kell keményen megküzdenünk, időm és energiám jelentős része megy rá, harc az életért, harc a pénzért, harc a fesztiválért.

Régiók Összművészeti Fesztiválja

A fesztiválok megrendezése fokozottan hátrányos helyzetből indul. Nem road-show, nem "Lajcsi" nem "központilag irányított" letelepített megyei kulturális rendezvény. A rendezvényt érintő központi támogatások vagy vannak, vagy nincsenek (ld. NKA összművészeti pályázat megszűnése) vagy utófinanszírozásúak. A fesztiválnak, sem nekem, nincs vagyonunk sem befektetéseink, sem jól fizetett lobbi embereink.

2002-ben a paksi székhelyű Duna-Sió Turisztikai Egyesület kezdeményezésére a Fortuna Rádió házigazdasága mellett valósult meg a III. Régiók Összművészeti Fesztiválja rendezvényei.

Köszönöm a velünk esőben, joidőben, minden viszontagság mellett kitartó közönségnek a szeretetet amitől közös lehetett az ünnepünk.

Kérem vigyék a rendezvény és a város jó hírét!

Köszönetet mondok a művészeknek akik a mi fesztiválunkat és Paksot tisztelték meg - több nagy európai város előtt - baráti áron bemutatott produkcióikkal.

Jöjjenek máskor is!

Köszönetet mondok minden támogató vállalkozásnak, cégnek, intézménynek, magánszemélynek és Önkormányzatnak (a hely szűke miatt most nem tudom Őket felsorolni és ki sem szeretnék felejteni senkit) - nekik köszönhető, hogy megvalósíthattuk Paks a III. Régiók Összművészeti Fesztiválját

A fesztiválok "életben tartását" megrendezhetőségét, az álmok csökönyös megtartása a rendezvényt körülvevő művészbarátok és az igényes, értéket kedvelő közönség szeretete és céljainkkal azonosulni tudó támogatóink, kreativitása segítette eddig. A fesztivál párt és politi-

ka mentes. De pártok és kormányok változása nem tesz jót a kulturális értékmentésnek.

Ritka az a politikus vagy támogató aki megérti, a Régiók Összművészeti Fesztiválja nem gazdasági és politikai "beruházás". - A programok minősége, szabadelvű összművészetiisége, toleranciája „hozadéka tud lenni” a magánmecenetúra figyelmének felkeltése, a helyi lakosság élet-minőségének, vendéglátó szemléletének kialakulása, a kulturális turizmus gazdaságélénkítő szerepének „beindulása”.

Megérti a fesztivál híd szerepét, sajátos és természetes filozófiáját és hosszú évekre biztosítaná a kultúra ilyenforma jelenlétét Tolna megyében.

Ez a beruházás a jövőnek szól. Önnek, Neked, Nekünk!

Egy fesztiválról ami volt, van .....

Paks-Biritó:

“Én”-ek és ének az esőben

Az idő rosszra fordulása nem tett jót a Paks-Biritón zajló összművészeti fesztivál látogatottságának - de a Petőfivel, Dunaújváros Táncszínházával és a Korai Örömmel súlyosbított program pazar volt, és a sátorban nem is esett.

Boban Markovicsék keddi fesztiválnitányának sokját még szerdán is heverem - pedig akkor még nem is tudatosult, hogy a gucai rezesfesztivál örökös bajnokai Paks-Biritó tombolásából indultak egy tíz ország ötven helyszínét érintő európai turnéra -, dolog is akadt idehaza nem kevés, így csak csütörtök délutánra, a súlyos fellegek nyomában értem megint a már nem is annyira kiszáradt tómederbe. A Régiók 3. Összművészeti Fesztiválja közönsége szerénytelenségemnél kicsivel nehezebben tolerálta a szakadó esőt - illetve biztos tolerálta, de a négy falon belül: jórészt sajnos távolmaradásával tüntetett, pedig ahogy a csövön kifért, úgy hírtették a szervezők, hogy esőnap nincs, sátor viszont van, ott pedig csak a sörcsapnál lehet elázni. Így történt, hogy az eleve nem tömegrendezvénynek tétélezett Kommunikáció - egy kicsit másképp című, a helyi sajtó szerepéről, felelősségéről és a médiumok együttműködési lehetőségeiről szóló nyilvános vita (amely a csütörtöki program nyitánya volt) még a várt-remélnél is belterjesebbre sikerült. Pozitív hozadék viszont, hogy a különféle orgánumok - apró hősködés: a webes szcénában a DO - megtárgyalhatták viszonyukat egyrészt a fesztivál eseményeihez, másrészt a helyi közélet/politika struktúráihoz.

A közönség távolmaradása sokkal fájóbb volt, amikor a sajtómunkások nyílt színi barátkozása után elkezdődött a tétéles/tényleges fesztiválprogram. (Az ilyes rendezvénysorozatokat esetében megszokott, hogy deréktájt, félidőben leül a buli, kicsit megpihen, mielőtt következik a hét végi had-delhadd, de itt másról volt szó: egyértelműen az időjárás a felelős.) Még mindig csak maroknyi publikum előtt formagyakorlatoztak a kínai harcművészek, a bukovinai székely táncokkal érkező bonyhádi együttes fellépése elmaradt. Aztán pedig következett egy csusza, amit csak középvad sörözéssel lehetett/tudtam átvészelni, valamint a svindli nevű, bonyodalmasnak nem, szórakoztatónak azonban annál inkább nevezhető kártyajáték szorgalmas gyakorlásával.

Lebegőnk Petőfi
Besenczi Árpád egyszemélyes parádeja

Figyelem és fegyelem
Dunaújváros Táncszínháza

Későn is koral. (Öröm)

(Az árakat bátran nevezhetjük döbbenetesnek, és merthogy ez azért még nem a Sziget - ahol a kezdetek kezdetén ugyebár még limitálták az árakat! -, e téren izmos vállalkozói buktát sejtek.) Aztán kiszült, megérte türelmem virághímes völgyét akkorára tágítani, hogy rakottan forduljon benne a hatökrös szekér: Besenczi Árpád színrelépése A helység kalapácsával nemcsak azt igazolta, hogy Petőfi hajlékony, groteszkbe hajló, mégis lebbenően könnyed nyelve mennyire tud élni a mai színpadon, de azt is, hogy a Csííz-féle vonalalattiságból is van kiút, mondjuk egy határozott nyitás az igényes népszórakoztatás felé. Az, hogy Besenczi egyedül abszolválta az összes szereplőt, s az, ahogy mindezt elkövette - parádésan -, visszaadta a reményt, miközben, becsszó, többször majdnem elejtettem a fotóapparátust a röhögéstől.

A célközönség - a kiskrapekok és - csajok - hiányát azzal oldotta meg és fel Dunaújváros Táncszínháza, hogy egy rövid társulati egyeztetés után villámgyors döntés született: a maroknyi kitartó fesztiválvendég meghatározó többsége fiatal felnőtt volt, így - ettől működő társulat a társulat, érvelt a DO-nak Rácz Attila Cicero - a szervezőkkel egyeztetve a Zene - tisztelet Janek Józsefnek című fesztiváldíjas táncműsort vette elő az együttes. Fegyelem é figyelem, oldott, bővérű humor, (nekem) sokadszor is élmény néhány kedves újdonsággal: a Besenczi-parádé után a "legkedvesebb hangszereknek" - Janek után jelesül: a táncosoknak - is kijárt a vastaps.

A zivatar mindeközben abbamaradt, de a közönség valamiért azt hihette, hogy - az EFOTT esőverte szabadtéri programjához hasonlóan (Lovasi András Kispál és a Borz-frontharcos szíves, ámde szomorú közlése éjjel) - itt is minden elmarad: pedig dehogy, sőt, naná, hogy nem. A tikkasztó hőséget kellemetes hűvös váltotta fel, a port nyomtalanul eltüntette a csapadék, a mozisátorban meg olyan opuszokat toltak - döntően a Retina Filmműhely anyagából -, hogy e percig nézném, ha időközben nem kezdődik el a Korai Öröm koncertje - viszont elkezdődött, és következett a nap utolsó döbbenete, repülése, pörgése. Azt, hogy mitől lett az év koncertzenekara többször is a KÖ, már tudtuk, az viszont még teljesen új, hogy mindez jelentős tömeg nélkül is működik: az extatikus futamok, a perkások hihetetlen tempója, Vécsi Tibi magányos rituáléja elől meg amikor belép a képekbe, a fúvósokat, dorombot, torokéneket és füttyöt "kezelő" Paizs Miklós elementáris teljesítménye, és egyáltalán, az egész, a vetítéssel kombinált kegyetlen dallamzuhatag mennyire be tud rántani néhány tucat embert is.

Kinézek magamba, pedig nem is ittam/téptem, a Nomádiába szabadult urbánus folklór örvénye magával ragad, készítek gyorsan pár fotót, aztán hagyom, hadd vigyen. Messzire jutok.

(Dunaújváros Online Hírek)

Régiók Összművészeti Fesztiválja

Fotó: www.PaksNET.hu

Könyv István záró szavai:

Fesztivál előttem, fesztivál utánam

Búcsúzunk. Bezárt a III. Régiók Összművészeti Fesztiválja. Elteszem az „Eső űző” eszközöket, mítoszát már megteremtette, péntektől Kapolcson kell működnie. Még tart hétfő hajnalig a buli és aztán vége, illetve emlegetik néhányan azok, akik minden este itt éltek a fesztivállal. Nekünk viszont újra szoknunk kell a hétköznapokat. Mert kiderült, itt, mindentől távol jut az ember a legközelebb a másikhöz. Voltak örömök, nagyszerű pillanatok, mikor megérintődtek a lelkek, mikor felemelkedtek és összefonódva körtáncot lejtettek a csillagfényben. Csodálatos színi előadások, koncertek, ráadás bulik. Körtánc-koncert a színpad előtt, Boban Markovics rezesbandája megpörgette a varázsköpenyt és égis röptetette hallgatóságát, számolni nem lehetett a rengeteg vissza tapsot. Kispál és a Borz kipörgetett és ráadás unplugged koncertjével hajnalig marasztalta a kitartó közönséget. A Republic is magasra reptette a bálnát...Megérintették a szíveket Michel Kropf, Fésüs Nelly, Szomor György és Makrai Pali és a többiek. Jókat neveltünk Besenczi Árpád vagy a Dunaújvárosi Táncszínház és mások színi előadásán. Buliztunk a Korai Öröm, a Roma Art, a Termi Prala és a fiatal zenekarok koncertjén. Kitűnőre vizsgáztak a fiatalok is Greg Bal, Géza Kék az Ég, a Sündörgés stb. Sajnáljuk azokat a produciókat amelyek bemutatását, az idő vagy - más -, feltételek nem engedték.

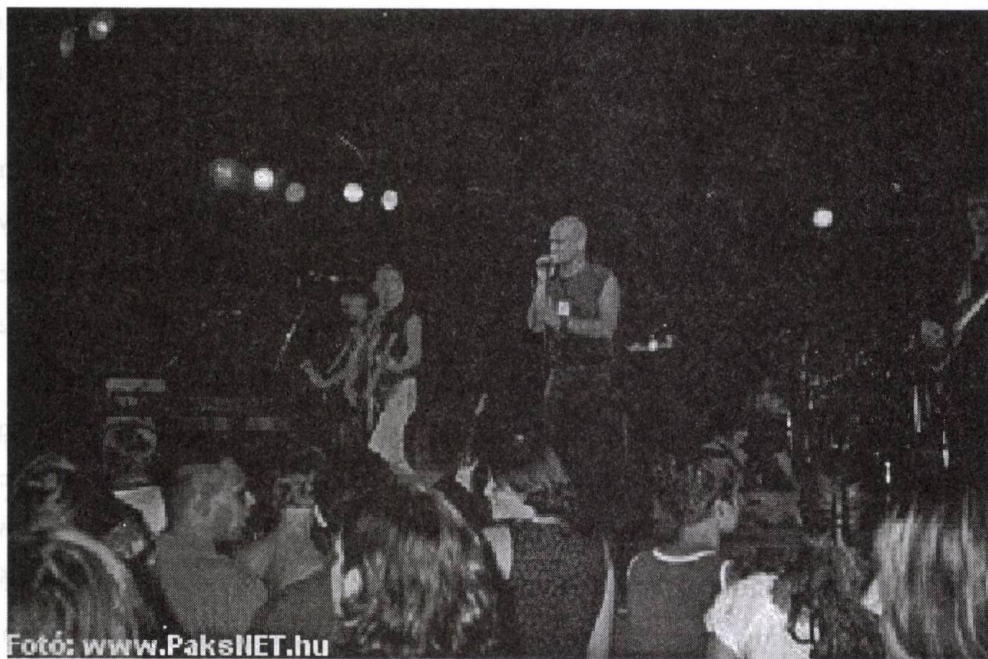
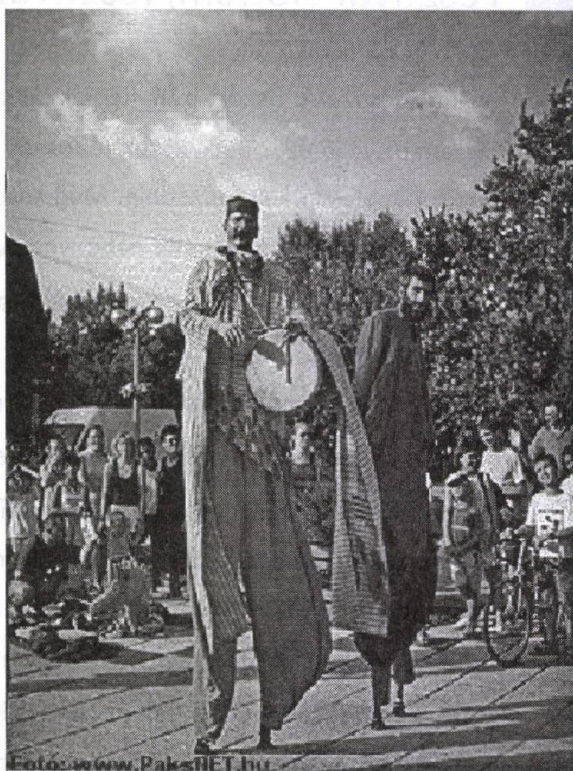
Az idei fesztivál nehezebb volt mint a korábbiak. Bár a fesztivál sorában a harmadikat valósítottuk meg, mégis az új helyszín nehézségeivel kellett szembenéznünk. Voltak az új helyszínből, energia problémákból és néhány emberből adódó lélekölő problémák és azt tetéző rossz idők, balesetek és az egyik kiemelt nap fellépőinek művészeti vezetőjének halála. Történtek találkozások viszik Paks és a fesztivál jó hírét, mi pedig emlékezünk az ünnepre, amit együtt megéltünk itt Paks-Biritón. Valami hiányzott, „Sokan voltunk de nem voltunk elegenden”. Önök, Ti szeretnénk, hogy legyetek a Régiók Összművészeti Fesztiválja legfőbb védnöke, itt a Dunántúlon, hiszen Nektek csináltuk ezt az egészet. Olyan barátainkkal akiket sok ezer forintos belépőkért láthattok majd a Művészetek Völgyében és a Szigeten, több ezer ember előtt. Most itt voltunk és nem tudom leszünk-e még.

Mi szeretnénk „honfoglalást” az igényes producióknak otthont adó Régiók Összművészeti Fesztiváljának, mert hisszük, hogy kell egy hely ahol öltöny és nyakkendő nélkül is jól érezd magad, ami több mint a dub-dub és értékesebb mint a play-back és a Tiéd, az Öné és a Miénk!

Könyv István Régiók Összművészeti Fesztiválja művészeti vezető

Fotó: www.PaksNET.hu

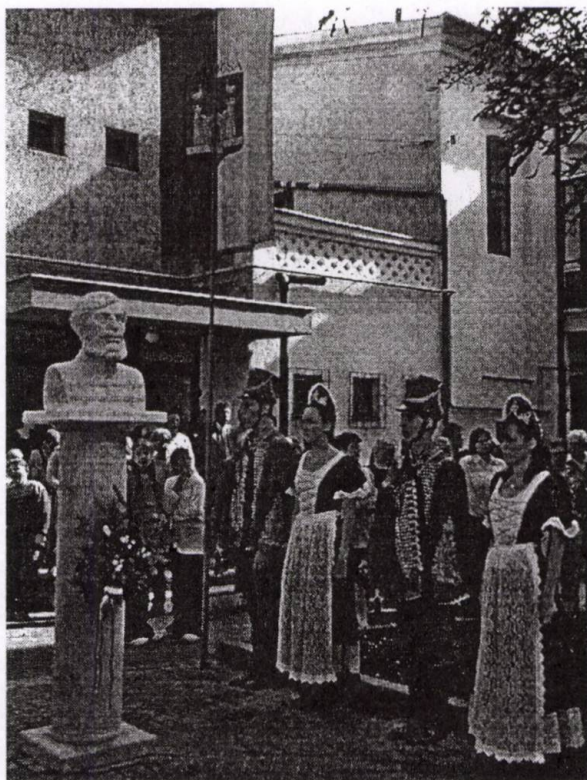
Fesztivál előtti fesztivál után

Fotó: www.PaksNET.hu

Kossuth-bicentenárium Kalocsán

**Az Alföldi Kiképző Központ kalocsai helyőrségének felszámolása-
kor többek között a laktanya udva-
rán elhelyezett szobrok jövőbeni
sorsa is bizonytalanná vált.**

**A helyi önkormányzat és a lakta-
nya akkori parancsnokának kö-
szönhetően a kérdés mostanra
megoldódott.**

A szobrok készítőjének neve és személye mindmáig ismeretlen, valószínűsíthető azonban, hogy a laktanyában sorkatonai szolgálatát töltő baka volt az alkotó, akit képzőművészeti vénával áldott meg a sors, de az illető akár szobrásztanonc is lehetett. Az alkotások negyven évig a

laktanya udvarán álltak, a közelmúltban történt felszámolást követően azonban jövőbeni sorsuk kérdésessé vált. Dr. Kovács György alezredes, a laktanya akkori parancsnoka szeretne volna megmenteni a szobrokat, s gondoskodni azok jövőbeni elhelyezéséről. A Rákóczi Szövetséggel folytatott tárgyalások eredményeként végül Rákóczi szobra tavaly tavasszal Ordasra, a Rákóczi-fa szomszédságába került, néhány hónappal később pedig a kalocsai Dózsa György Szakközépiskola előtti tér fáinak árnyékában leplezték le a Dózsa-szobrot. Időközben elkészült a kalocsai sétálóutca szomszédságában kialakított, kétezer fő befogadására alkalmas tömbbelső, melynek ünnepélyes átadását szeptember 19-re, Kossuth Lajos születésének kétszázadik évfordulójára időzítették. Az ünnepségen dr. Kovács György rámutatott: a több mint negyven évig a laktanyában őrzött szobor a város és a kalocsai helyőrségben szolgálatot teljesítő egykori katonai alakulatok közötti, több évtizedes kapcsolataira emlékeztet.

A Kossuth-emlékműtől néhány méterre helyezték el az Érsekkertből beköltöztetett Petőfi-szobrot, remélve, hogy a belvárosban immár kevésbé hanyattatott sors jut osztályrészéül (az elmúlt években többször megcsonkították). A város azt tervezi, hogy a szabadságharc és a reformkor más jeles személyiségeit megőrkítő alkotásokat is ezen a téren helyezik el.

■ mpi

Paksi Tükör

tartalom

- 1 Emléklapok
- 4 Paródiák (Illyés Gyula)
- 5 Lázár Ervin első Kossuth-díja
(Oláh Zoltán)
- 7 A tolnai kék szőlőhegyek alján
(Illyés Gyula)
- 8 Paksi költők versei
(Mukli Petra, Kuti Horváth György, Rácz Diána,
Oláh Zoltán, Szarka József, Majoros Irén
Erzsébet, Szalai Szilvia, Hetényi István)
- 16 Paródiák (Pilinszky János, Kalász Márton,
Pákolitz István, Weöres Sándor)
- 17 Paks történeti emlékei
- 23 Bölcsődal (Miklós Imre)
- 25 Régiók Összművészeti Fesztiválja Paks 2002.

PAKSI TÜKÖR

Irodalmi-művészeti és helytörténeti szemle

IX. évfolyam, 3. szám, 2002 októbere

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Felelős szerkesztő: Beregnyei Miklós

Rovatszerkesztők:

Lovásziné Anna, Györffy József, Szabó Péter, Szarka József

Tördelés: Törökné G. Judit

Kiadja: a Jámbor Pál Társaság

Felelős kiadó: a JPT elnöke

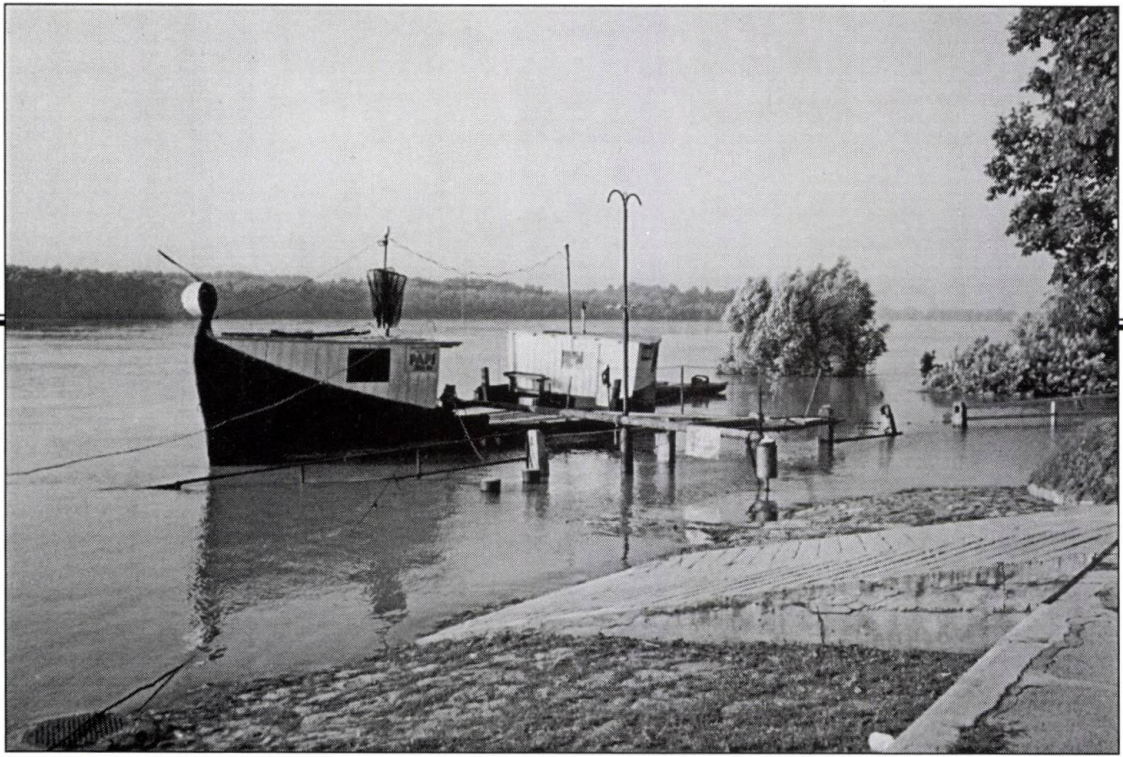
Készült: PA Rt. Nyomda 2002/1695. sz.

Felelős vezető: Slonczki István

A szerkesztőség címe: Paks, Városi Könyvtár, Villany u. 1.

HU-ISSN: 1218-2109

*2002. augusztus 20-án hajnalban 859 cm-en tetőzött a Duna,
a hagyományos Duna-átúszást elmosta az ár*

